

Чичкаленко Я. О.,
Державний торговельно-економічний університет
Науковий керівник: Шведова Г.Л.,
к.ю.н., доц., доцент кафедри
правового забезпечення безпеки бізнесу
Державний торговельно-економічний університет
м. Київ

ДО ПИТАННЯ ПРО КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ УМИСНОГО ВБИВСТВА

Названа тема завжди буде актуальною для нас, адже кримінальні правопорушення, які посягають на найцінніше благо людини, заслуговують особливої уваги. Одним із найтяжчих кримінальних правопорушень, безсумнівно, є умисне вбивство.

Конституція України захищає невід'ємне право кожної людини на життя, ніхто не може свавільно позбавляти людину його. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [3, ст. 3]. На нашу думку, саме з цієї причини охорона життя людини є найважливішим завданням кримінального права. Серед кримінальних правопорушень проти особи найбільш небезпечним для життя та здоров'я людини є умисне вбивство. Нерідко виникають проблеми з правильною кваліфікацією даного суспільно небезпечного діяння. Тому вкрай актуальним є більш детальне дослідження складу умисного вбивства та його ознак, передбачених КК України.

Вбивство є найтяжчим злочином проти особи. Суспільна небезпека вбивства полягає в тому, що заподіянням смерті іншій людині грубо ігнорується її природне, а тому невідторгнуване право на одне з найцінніших благ - на життя. Внаслідок вбивства життя втрачається безповоротно, що унеможливає відшкодування заподіяної потерпілому шкоди, або компенсування її якимось замінником [1, ст. 26].

Відповідно до ст. 115 КК України умисне вбивство є умисним протиправним заподіянням смерті іншій людині. Частина 2 цієї ж статті містить перелік чотирнадцяти кваліфікуючих ознак умисного вбивства. До них відноситься умисне вбивство 1) двох або більше осіб; 2) малолітньої дитини або жінки, яка завідомо винного перебувала у стані вагітності; 3) заручника або викраденої людини; 4) вчинене з особливою жорстокістю; 5) вчинене способом, небезпечним для життя багатьох осіб; 6) з корисливих мотивів; 7) з хуліганських мотивів; 8) особи чи її близького родича у зв'язку з виконанням цією особою службового або громадського обов'язку; 9) з метою приховати інше кримінальне правопорушення або полегшити його вчинення; 10) поєднання із зґвалтуванням або сексуальним насильством; 11) вчинене на замовлення; 12) вчинене за попередньою змовою групою осіб; 13) вчинене особою, яка раніше вчинила умисне вбивство; 14) з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості.

Об'єктом вбивства є життя іншої людини. Важливо визначити життя як період від народження до смерті. Останнім моментом життя є біологічна смерть, тобто момент, коли припиняється робота серця. Об'єктивна сторона умисного вбивства характеризується трьома обов'язковими ознаками: 1) діяння, що полягає в посяганні на життя; 2) результат у вигляді біологічної смерті потерпілого; 3) причинно-наслідковий зв'язок. Посягання на життя може бути здійснене як дією, так і бездіяльністю. Дія - це елемент активної діяльності, що виявляється в поведінці людини та може проявлятися у формі прямого фізичного чи психологічного впливу на організм людини або використання факторів зовнішнього середовища. Суб'єктом такого кримінального правопорушення може бути особа, якій на момент вчинення виповнилося 14 років. Якщо розглядати особу, що вчинила умисне вбивство з обтяжуючими обставинами, за типологією, то ця особа є особливо небезпечною, насильницькою, криміногенного типу, негативної спрямованості [2, ст. 3]. Суб'єктивна сторона умисного вбивства характеризується наявністю вини у формі умислу. Необхідним для нас є відмежування умисного вбивства від заподіяння тяжкого тілесного ушкодження, наслідком якого є смерть потерпілого. Для цього слід ретельно досліджувати докази, що мають значення для з'ясування змісту умислу винного.

Шаблистий вважає, що застосовуючи норми закону, які передбачають відповідальність за вбивства, необхідно їх класифікувати на вбивства без кваліфікуючих ознак, вбивства з обтяжуючими ознаками та вбивства з пом'якшуючими обставинами, а також посягання на життя людей, передбачені статтями з інших розділів чинного Кодексу як специфічні обставини і ознаки описаних в них злочинів [1, ст. 30].

Просте умисне вбивство має місце в тих випадках, коли немає ознак, передбачених ч. 2 ст. 115 КК України. Для прикладу можна навести умисні вбивства, вчинені в бійці, з помсти, з ревнощів тощо. Умисне вбивство при обтяжуючих обставинах характеризується тим, що винний вчиняє його з більшою жорстокістю. Це може бути умисне вбивство малолітньої дитини, вагітної жінки, двох або більше осіб. До умисних убивств при пом'якшуючих обставин належать ті, що вчинені винним під час сильного душевного хвилювання або ж вчинене матір'ю вбивство новонародженої дитини.

Підсумовуючи все, ми можемо зробити висновок, що загалом убивство - це протиправне винне насильницьке позбавлення життя іншої людини. Серед усіх кримінальних правопорушень умисне вбивство є найбільш небезпечним. Відповідальність за це суспільно небезпечне діяння має бути з урахуванням форм вини, обставин, які обтяжують чи пом'якшують ступінь суспільної небезпеки вбивства. Законодавство України охороняє життя кожної особи без винятку, адже це незамінна та неповторна цінність.

Список використаних джерел:

1. Шаблистий В. В. Конспект лекцій з навчальної дисципліни “Актуальні проблеми кримінального права” – м. Дніпро, 2016 – 232 с. – URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/0905/16.1.pdf>
2. Готра Г. Ю. Особливості кримінальної відповідальності за умисне вбивство при обтяжуючих обставинах – 5 с. – URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/17452/1/%D0%9E%D0%A1%D0%9E%D0%91%D0%9B%D0%98%D0%92%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%86%20%D0%9A%D0%A0%D0%98%D0%9C%D0%86%D0%9D%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%9E%D0%87%20%D0%92%D0%86%D0%94%D0%9F%D0%9E%D0%92%D0%86%D0%94%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%86%20%D0%97%D0%90%20%D0%A3%D0%9C%D0%98%D0%A1%D0%9D%D0%95.pdf>
3. Конституція України: Закон України від 1996 р. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 р. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n745>